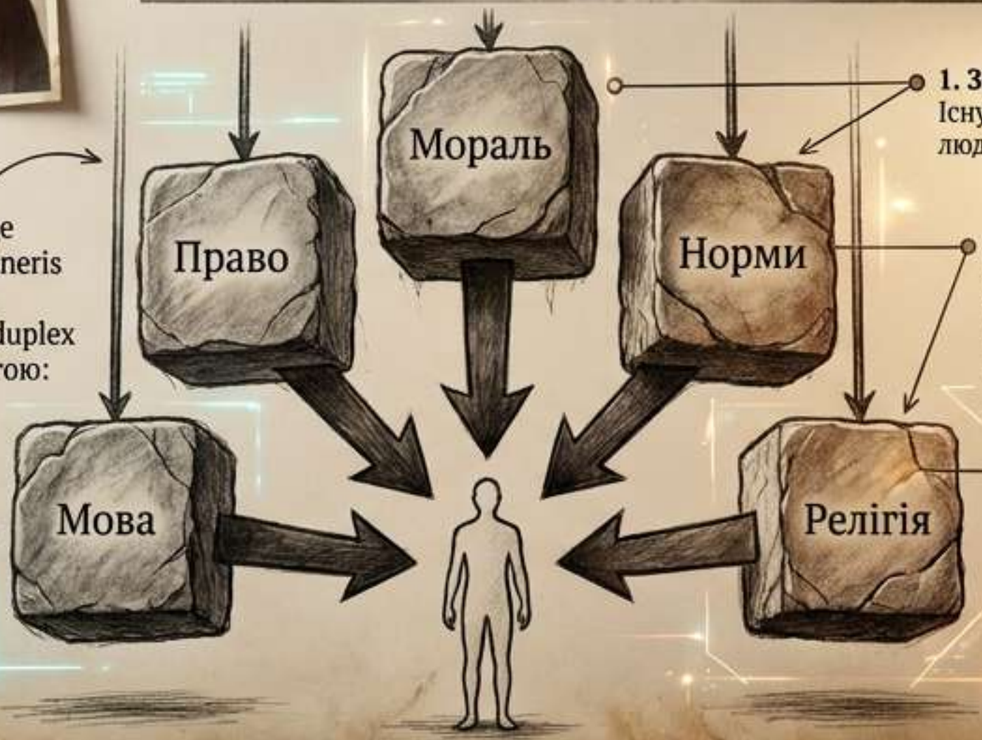

Архітектура суспільства:
Від соціальних фактів до мережевої епохи
Еволюція соціальної філософії та соціології кінця XIX – XX століть
Перехід від філософських роздумів до строгої науки. Подорож від макроструктур, що тиснуть на індивіда, до мікрорівня осмислених взаємодій, від пошуку консенсусу до аналізу конфліктів та конструювання реальності.
Гідденс
Бурдьє
Луман
Gemini Notebook

Соціологізм Еміля Дюркгайма: Тиск зовнішнього світу

Соціальний факт — будь-який спосіб дії, здатний чинити на індивіда зовнішній примус. Розглядати соціальні факти слід «як речі».

Суспільство — це реальність sui generis (власного роду). Людина є homo duplex (подвійною істотою: біологічною та соціальною).

1. Зовнішність: Існують до народження людиии і після її смерті.

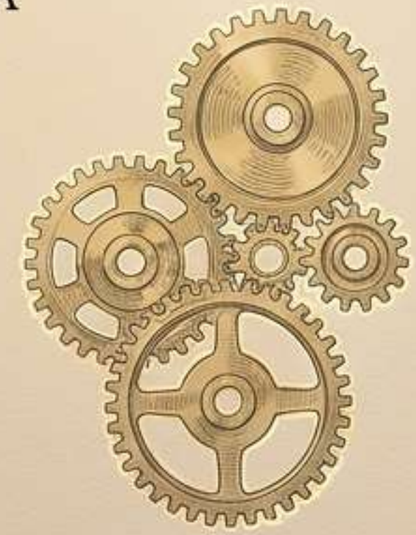
2. Примусовість: Нав'язуються індивіду, опір викликає санкції чи осуд.

3. Загальність: Поширені в суспільстві, незалежні від індивідуальних проявів.

Gemini Notebook

Анатомія солідарності та патології аномії

A

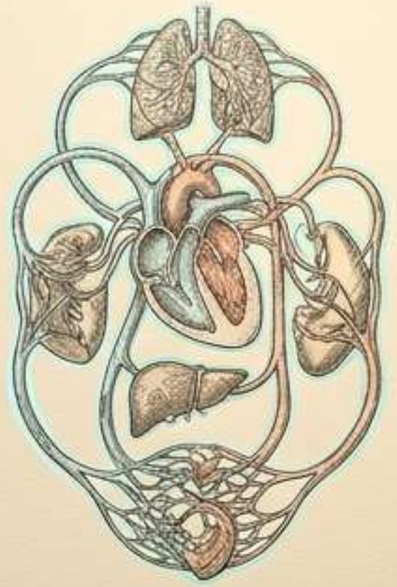
Механічна солідарність

Традиційне суспільство | Подібність індивідів | Репресивне право

B

Органічна солідарність

Сучасне суспільство | Поділ праці, взаємозалежність | Реститутивне право

Методологічна нотатка: Використання статистичних даних (метод супутніх змін) для доведення соціальної природи індивідуальних вчинків.

Gemini Notebook

Макс Вебер і Розуміюча соціологія: Мікрорівень сенсів

Відмова від суспільства як «самостійної реальності». Методологічний індивідуалізм: соціальні інститути існують лише через дії окремих людей.

1. Розуміння **(Verstehen):**	2. Свобода від оцінок **(Wertfreiheit):**
Осягнення суб'єктивного сенсу дії (актуальне та мотиваційне).	Вчений розрізняє факти та власні ціннісні судження. Наука вказує засоби, але не обирає цілі.

Соціальна дія *— поведінка, що має суб'єктивний сенс і орієнтована на поведінку інших.*

Gemini Notebook

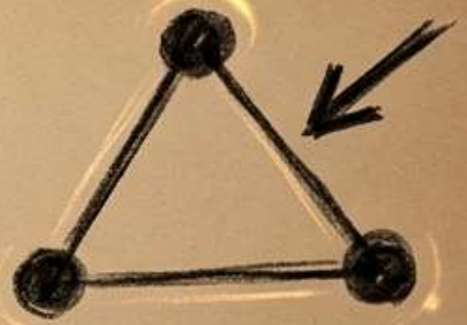
Gemini Notebook

Формальна соціологія Зіммеля: Геометрія відносин

Суспільство — *це не субстанція, а* **процес взаємодії.**
Розрізнення **Змісту** *(інтереси, мотиви) та* **Форми** *(підпорядкування, конкуренція, таємниця).*

Діада: *Інтимна, але крихка (зникає при виході одного).*

Тріада: *Поява третього кардинально змінює форму (посередник або «розділяй і володарюй»).*

- **Чужинець:** *Той, хто прийшов сьогодні і залишається завтра (поєднує близькість і віддаленість).*
- **Конфлікт:** *Форма зв'язку, що створює структуру (не лише руйнує).*
- **Гроші та Місто:** *Гроші звільняють, але знеособлюють. Велике місто створює інтелектуальну «пересиченість» (блазованість).*

Gemini Notebook

Еволюція зв’язків: Тьонніс

Спільнота (*Gemeinschaft*)

- **Основа:** Природна близькість, кров, традиції.
- **Воля:** Сутнісна (органічна, цілісна).
- **Відносини:** Люди пов'язані попри все, що їх роз'єднує.

Суспільство (*Gesellschaft*)

- **Основа:** Розрахунок, особистий інтерес, договір (ринок).
- **Воля:** Довільна (раціональний розрахунок).
- **Відносини:** Люди роз'єднані попри все, що їх об'єднує.

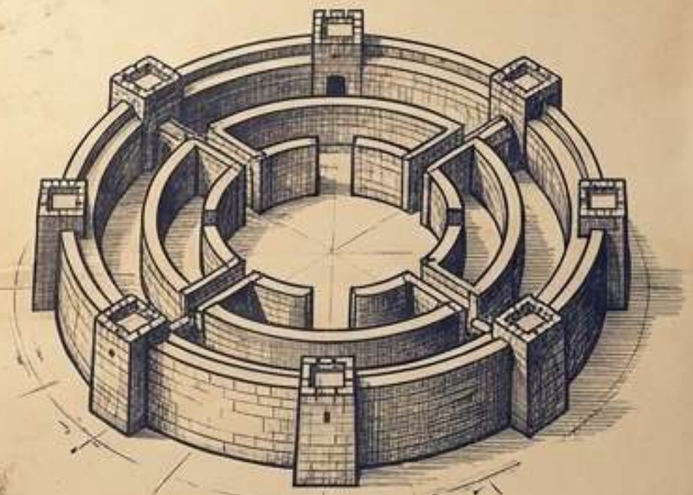
Методологічна нотатка: Це «ідеальні типи». У реальності вони змішані, але вектор історії спрямований від спільноти до суспільства.

Gemini Notebook

Поппер: Відкрите суспільство та його вороги

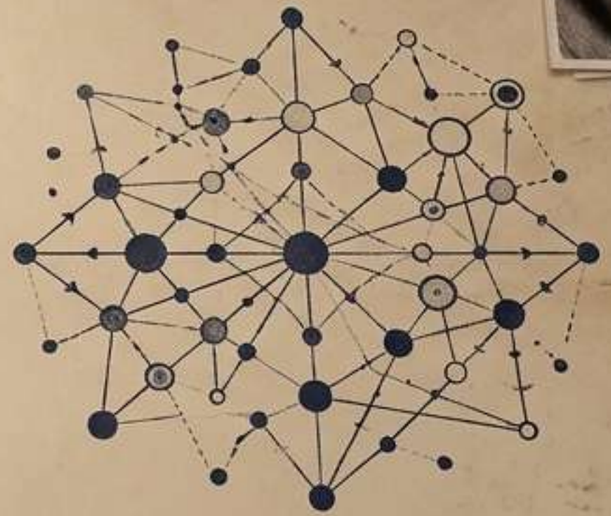

Критика Історицизму: Спростування ідеї, що історія має невідворотні «закони» чи мету. Майбутнє залежить від знань, які неможливо передбачити.

Закрите суспільство

Магічне, колективістське. Індивід підпорядкований фіксованій функції. Сліпа віра в традиції.

Відкрите суспільство

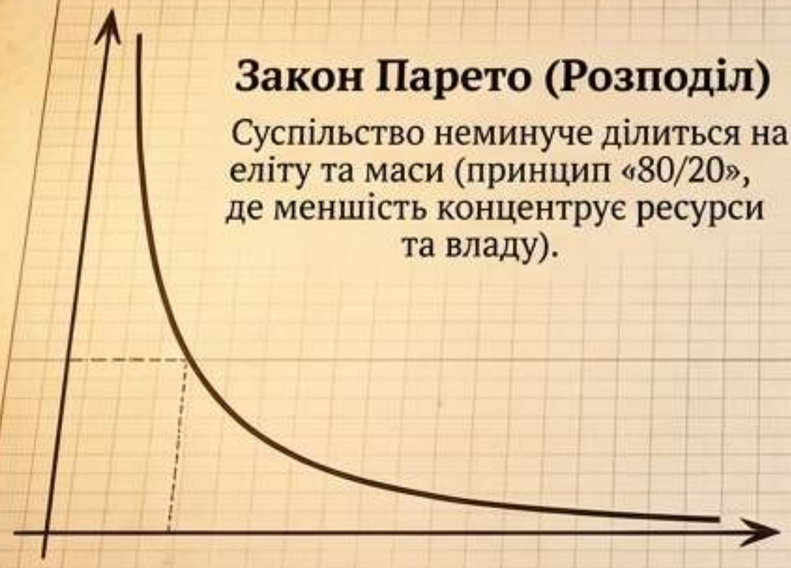
Раціональне. Індивідуальна відповідальність. Змінюваність соціальних норм. Демократія як механізм безкровної зміни влади.

Поступова соціальна інженерія:
Реформи через метод проб і помилок для мінімізації страждань, замість кривавих утопій.

Парадокс толерантності:
Необмежена толерантність до нетолерантних знищить саму толерантність.

Gemini Notebook

Теорія еліт: Парето та Моска

Закон Парето (Розподіл)

Суспільство неминуче ділиться на еліту та маси (принцип «80/20», де меншість концентрує ресурси та владу).

Анатомія дій (Парето):
Переважають нелогічні дії (керуються інстинктами — «залишками»).
Ідеології — це лише «похідні» (виправдання).

Леви: Спираються на силу, порядок та традиції. З часом стають негнучкими.

Лиси: Спираються на хитрість, маніпуляції та інновації. Втрачають здатність до силового захисту.

Залізний закон олігархії (Міхельс): «Хто говорить 'організація', той говорить 'олігархія'». Будь-яка демократична структура неминуче породжує владу еліти.

Gemini Notebook

Повстання мас: Діагноз Ортеґи-і-Ґассета

Психологічний тип «Масової людини» (не соціальний клас):
- Відчуття «такого, як усі» і задоволення від цього.
- Впевненість, що всі блага цивілізації належать їй по праву (без почуття вдячності творцям).
- Нав’язування своєї вульгарності як норми права.

Загроза «Гіпердемократії»
Маси діють безпосередньо, ігноруючи закони, інститути та раціональну дискусію.

Варварство спеціалізації
«Вчений-невіглас» — людина, що досконало знає вузьку галузь, але з самовпевненістю судить про все інше.

Gemini Notebook

Парадигми XX ст.: Структурний функціоналізм

Соціальна система

Схема AGIL (Парсонс) — 4 функції виживання системи

Корекція Мертона:

- Розрізнення: Явні функції (очікувані) vs Латентні функції (приховані наслідки).
- Дисфункції: Явища, що руйнують баланс.

Типологія аномії Мертона:

Реакція на розрив між цілями (успіх) і засобами (конформізм, інновація/злочинність, ритуалізм, ретретизм, бунт).

Gemini Notebook

Конфліктологічні теорії: Напруга як структура

Суспільство тримається не на консенсусі, а на конфлікті інтересів та примусі. Конфлікт — це норма і рушій змін.

Ральф Дарендорф:
Джерело конфлікту — не власність (як у Маркса), а нерівний розподіл влади в «імперативно координованих асоціаціях».

Льюіс Козер (Функції конфлікту):
Позитивна роль: згуртовує групу, виявляє проблеми, стимулює нові норми. Відкритий конфлікт рятує систему від стагнації.

Соціальна уява (Мілс):
Здатність бачити структурний зв'язок між особистою біографією (особиста проблема) та великою історією (суспільна криза).

Gemini Notebook

Символічний інтеракціонізм: Суспільство як театр

Теорема Томаса: «Якщо люди визначають ситуації як реальні, вони реальні за своїми наслідками».

«Дзеркальне Я» (Кулі) та **Особистість (Мід):** Наше «Я» формується через прийняття ролей «узагальненого іншого». Ми бачимо себе через реакції суспільства.

Драматургічний підхід (Гофман):
Управління враженнями.
Поведінка на «сцені» (фасад) кардинально відрізняється від «закулісся».

Три засади Блумера:
1. Люди діють на основі значень.
2. Значення виникають із взаємодії.
3. Значення змінюються через інтерпретацію.

Gemini Notebook

Конструювання, Обмін та Критика

1 Феноменологія та Етнометодологія (Шюц, Гарфінкель)

- Фокус на повсякденному, «самоочевидному» знанні.
- Експерименти з порушенням: Ламання неписаних правил, щоб виявити приховану структуру порядку.

2

Теорія соціального обміну (Гоманс, Блау)

- Взаємодія як розрахунок. Люди взаємодіють доти, поки винагорода (матеріальна або емоційна) перевищує витрати.

3

Критична теорія (Франкфуртська школа: Адорно, Маркузе)

- Раціональність Просвітництва перетворилася на інструмент панування.
- Критика «одновимірної людини», чиє критичне мислення придушене індустрією споживання.

Gemini Notebook

Синтез кінця XX ст. та Мережева Епоха

Подолання розриву Макро/Мікро

- **Теорія структурації** (Ґіденс): Дуальність структури.
- **Габітус і Поля** (Бурдьє): Неусвідомлені схеми поведінки в соціальних полях.
- **Аутопоез** (Луман): Суспільство складається з комунікацій.

Сучасні виклики

- **«Суспільство ризику»** (Бек): екологічні та технологічні загрози.
- **«Мережеве суспільство»** (Кастельс): інформаційна епоха та алгоритми.

Епілог: Від кабінетних теорій до публічної соціології — наука, що тримає критичну дистанцію, але бере відповідальність за суспільні трансформації.

Gemini Notebook

Зіммель:
Філософія грошей

Зіммель:
Соціологія

Тьонніс:
Спільнота
і суспільство

Поппер:
Відкрите
суспільство

Архітектура суспільства та механізми його захисту

Від форми і спільноти до відкритого простору

Як люди об'єднуються у форми, та як врятувати ці об'єднання від тоталітаризму: від формальної соціології до відкритого суспільства.

Gemini Notebook

Ґеорґ Зіммель

Зміна кута зору на предмет соціології

ЗМІСТ

Економіка вивчає інтереси.
Право — норми.
Психологія — почуття.

(Цілі та мотиви)

ФОРМА

Соціологія вивчає форми взаємодії. Як саме люди поєднуються, незалежно від того, заради чого вони це роблять.

Суспільство — це не монолітна субстанція, а безперервна подія. Процес постійного творення зв’язків.

Фердинанд Тьонніс

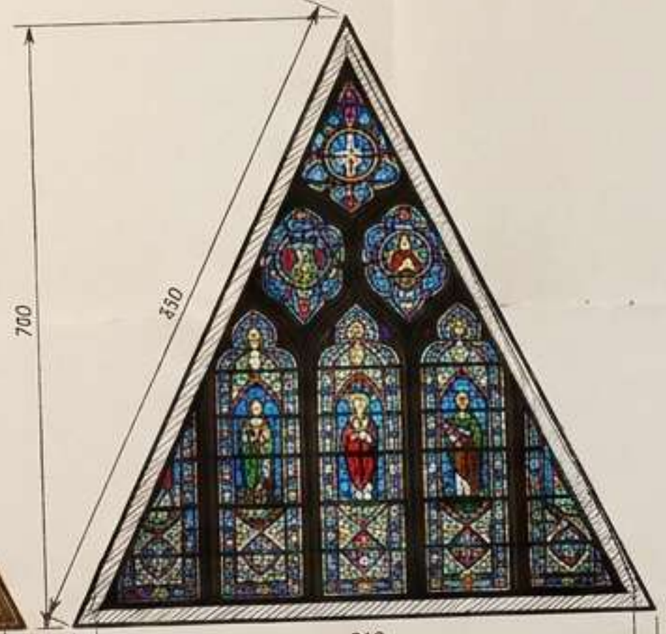
Gemini Notebook

Соціологія як геометрія взаємодій Зіммеля

Єдина Форма: Підпорядкування та панування

Держава
(Політика)

Церква
(Релігія)

Банда злочинців
(Кримінал)

«Соціологія подібна до геометрії, яка вивчає просторові форми незалежно від того, з якого матеріалу складаються тіла».

Одна форма може вміщувати різний зміст, і навпаки.

Gemini Notebook

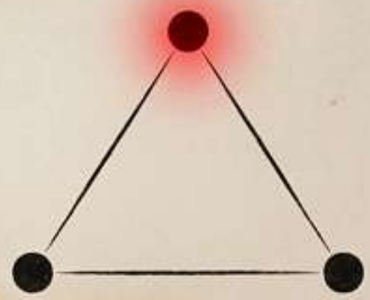
Кількість кардинально змінює правила гри

Діада (2 особи)

- Абсолютно інтимна.
- Максимально крихка.
- Вихід одного учасника миттєво знищує групу.

Тріада (3 особи)

Поява «Третього» створює суспільство і нові ролі:

1. Неупереджений посередник.
2. Той, хто отримує вигоду із суперечки.
3. Той, хто діє за принципом «розділяй і владарюй».

Збільшення групи робить відносини знеособленими. Але велика група дає індивіду більше свободи, знімаючи тотальний контроль над ним.

Gemini Notebook

Гроші, мегаполіс і трагедія культури

Символ 1: Гроші

Найчистіша форма обміну. Звільняють людину від особистої залежності, даруючи свободу. Але водночас роблять усі відносини холодними та розрахунковими (відчуження).

Символ 2: Мегаполіс

Перевантажує нервову систему. Захисна реакція містянина — «блазованість» (пересиченість, інтелектуальна байдужість та байдужість до відмінностей).

Трагедія культури: Твори людського духу розвиваються настільки швидко, що речі та інститути перетворюються на чужу силу, що протистоїть творцю.

Gemini Notebook

Фердинанд Тьонніс: Два фундаментальні типи зв'язку

Спільнота (Gemeinschaft)

Люди пов’язані попри все, що їх роз’єднує.

Базується на сутнісній волі (інстинкти, почуття, звички). Цілі та засоби нерозривно поєднані.

Форми: Кров (сім’я), Місце (сусідство), Дух (дружба/віра).

Суспільство (Gesellschaft)

Люди роз’єднані попри все, що їх об’єднує.

Базується на довільній волі (розрахунок, договір, інтерес). Засоби чітко відділені від цілей.

Форми: Ринок, велике місто, держава.

Gemini Notebook

Діагностична матриця соціальних зв'язків

Критерій	Спільнота (Gemeinschaft)	Суспільство (Gesellschaft)
Основа зв'язку	Природна близькість, традиції	Особистий інтерес, договір
Тип волі	Сутнісна (органічна, цілісна)	Довільна (раціональна, планування)
Відносини	Особистісні, інтимні	Знеособлені, ринкові
Історичний вектор	Традиційні аграрні групи	Сучасне індустріальне суспільство

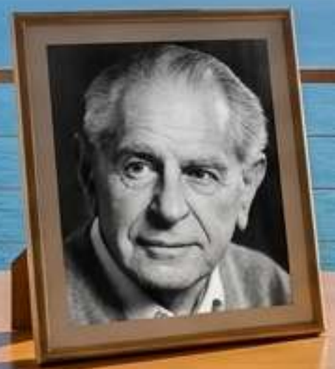
Це «ідеальні типи». У реальному житті елементи спільноти і суспільства завжди переплетені (наприклад, дружба в мегаполісі).

Gemini Notebook

Від розуміння форм до захисту свободи

Якщо Зіммель і Тьонніс пояснювали, як суспільство формується і еволюціонує від теплих спільнот до холодного індустріалізму, то Карл Поппер шукав відповідь на головне питання XX століття:

Як захистити це складне сучасне суспільство від тоталітаризму?

Його зброєю стала епістемологія. Критичний раціоналіам перетворився на інструмент соціальної політики.

Gemini Notebook

1. Принцип фальсифікованості

Наукове знання не можна остаточно довести, його можна лише спростувати. Жодна теорія не є абсолютною істиною.

2. Соціальна проекція

Якщо абсолютної істини не існує, то жодна людина, партія чи ідеологія не має на неї монополії.

3. Політичний наслідок

Раціональність — це готовність слухати критику і вчитися на помилках, а не сліпа віра в догми.

«Можливо, я помиляюся, а ви маєте рацію, і докладаючи зусиль, ми можемо наблизитися до істини» — К. Поппер

Gemini Notebook

Злиденність історицизму та міф про «Закони Історії»

Історицизм — віра в те, що історія рухається до наперед визначеної мети за невідворотними законами, і майбутнє можна передбачити.

Логічне спростування Поппера:

1. Перебіг історії залежить від зростання людських знань.
2. Ми не можемо сьогодні раціонально передбачити те, що відкриємо завтра.
3. Висновок: Передбачити хід історії неможливо. Історицисти плутають умовні тенденції з безумовними законами.

⚠ **Моральний наслідок:** Віра в історичну неминучість знімає моральну відповідальність і виправдовує тоталітарне насильство (жертви заради наближення «світлого майбутнього»).

Gemini Notebook

Два типи цивілізації

Закрите суспільство

- Племінне, магічне, колективістське.
- Соціальні норми сприймаються як незмінні закони природи.
- Індивід повністю підпорядкований цілому.
- Критика традицій дорівнює святотатству.

Відкрите суспільство

- Раціональне, абстрактне.
- Інститути створені людьми і можуть бути змінені.
- Простір для критики та конкуренції.
- Особиста відповідальність індивіда.

Тягар цивілізації: Перехід до свободи створює тривогу від втрати племінної захищеності, що породжує спокусу повернутися до тоталітаризму.

Gemini Notebook

Інтелектуальні попередники тоталітаризму

Платон

Прагнення зупинити зміни. Проектував жорстку кастову державу з цензурою. Поставив хибне політичне питання: «Хто має правити?» замість «Як обмежити владу?».

Гегель

Обожнювання держави. Створив філософію, що підпорядковує особистість «духу історії» та виправдовує абсолютну владу.

Маркс

Економічний детермінізм. Поппер поважав його гуманізм, але відкидав пророцтва про неминучу революцію як найнебезпечнішу форму історицизму.

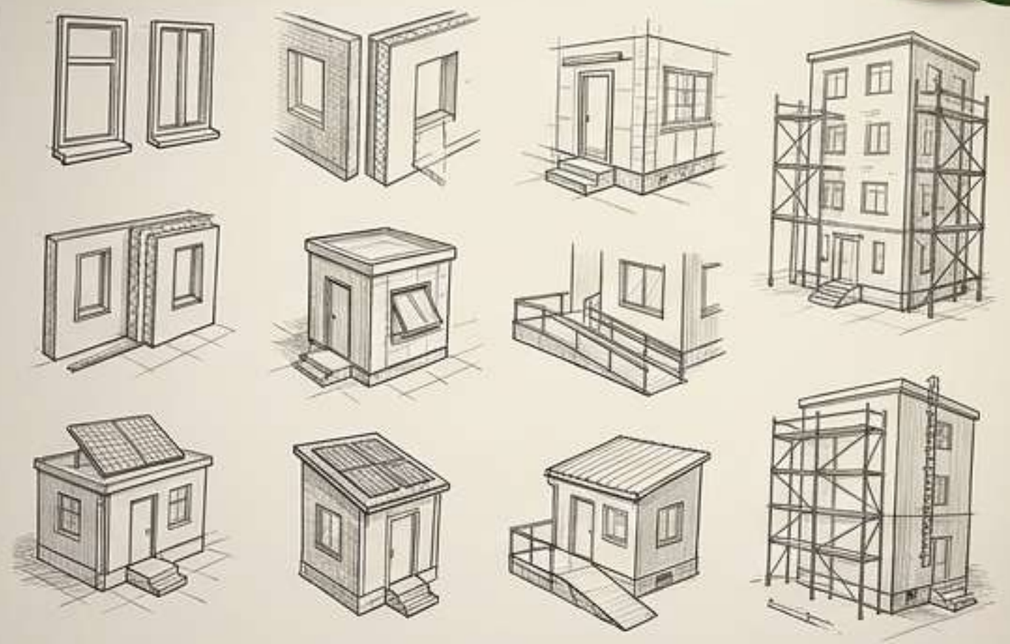
Gemini Notebook

Поступова соціальна інженерія: Реформи без крові

Утопічна інженерія (Небезпека)

Прагне перебудувати суспільство за єдиним генеральним планом. Вимагає абсолютної концентрації влади. Не визнає помилок — шукає «ворогів». Веде до насильства.

Поступова інженерія (Рішення Поппера)

Метод проб і помилок у політиці. Невеликі, точкові реформи. Якщо реформа шкодить — її легко скасувати.

Негативний утилітаризм: Метою політики має бути не максимізація абстрактного щастя, а мінімізація конкретного страждання (бідності, хвороб).

Gemini Notebook

Парадокси, які захищають демократію

Парадокс Демократії.

Суть не в тому «Хто править?», а в механізмі: «Як змінити поганий уряд без кровопролиття?». Вибори — це інструмент захисту, а не просто воля більшості.

Парадокс Свободи

Необмежена свобода дає сильним право поневолювати слабких. Свобода знищить саму себе, якщо її інституційно не обмежити.

Парадокс Толерантності

Необмежена толерантність веде до її знищення. Суспільство зобов'язане НЕ толерувати тих, хто відмовляється від раціональної дискусії і закликає до насильства.

Gemini Notebook

Синтез: Архітектура сучасного суспільства

Від Зіммеля *(Множинність)*

Суспільство — не моноліт, а складна геометрія взаємодій, де конфлікт і формальна дистанція генерують індивідуальну свободу.

Від Тьонніса *(Транзит)*

Болісна, але неминуча еволюція від закритої, теплої спільноти до раціонального суспільства.

Від Поппера *(Захист)*

Цей конструкт виживає лише як Відкрите Суспільство, захищаючи себе через критику, баланси та точкові реформи.

Історія не має наперед визначеного сенсу. Тільки ми самі надаємо їй сенс своїми раціональними виборами та здатністю виправляти помилки.

Gemini Notebook

LEVIATHAN
THE POWER ELITE
DEMOCRACY IN AMERICA
REVOLUTION SWEEPS CONTINENT
MASS STRIKES PARA
INDUSTRIAL UNREST GROWS
THE NEW SOCIAL ORDER
Архітектура суспільства
Соціальна філософія кінця XIX – XX ст.:
від теорії еліт до мережевого суспільства

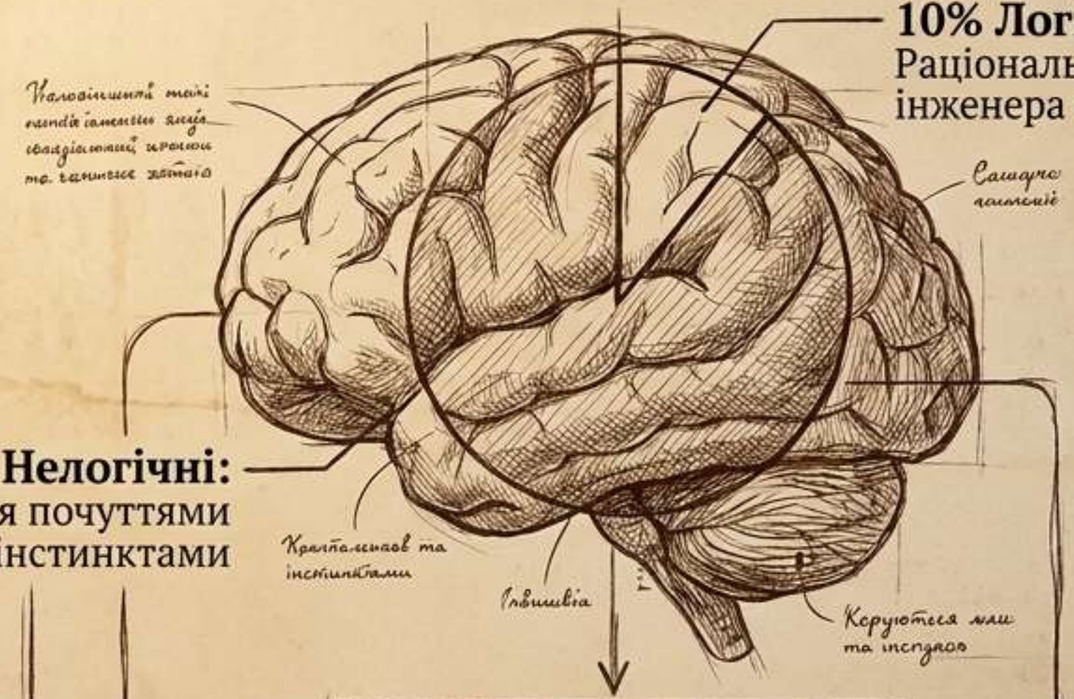
Влада і вплив
у будь-якому суспільстві
завжди належать
організованій меншості.

Полеміка:
Це відповідь на демократичні та соціалістичні утопії епохи.

Суть:
За фасадом демократії завжди діють приховані механізми еліт.

Gemini Notebook

Анатомія дії за Вільфредо Парето

10% Логічні:
Раціональний розрахунок інженера чи науковця

90% Нелогічні:
Керуються почуттями та інстинктами

Два головні класи залишків:

1. **Інстинкт комбінацій** (хитрість, інновації)
2. **Збереження агрегатів** (сила, традиція)

«Залишки» (Residui):
Глибинні, сталі інстинкти

«Похідні» (Derivazioni):
Змінні ідеології, теорії та релігії, що лише виправдовують дії

Vilfredo Pareto

Vilfredo Pareto (psarathetic sociology, from Sociologism and Iern'newors a ofenerniaomian developers. Ha stonażasum premirsn rr resistory of eleymant, tnus.in the staratical sourcns, and pavrsnuvicinal culture, and economicz.te·rastiruts.

Gemini Notebook

Піраміда Парето: Циркуляція еліт

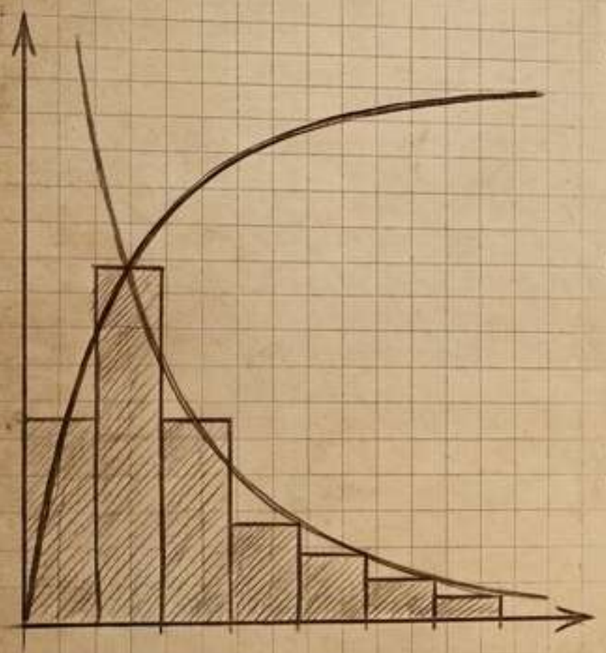
«Леви»: Спираються на силу, віру і традицію. **Слабкість:** Втрачають гнучкість.

«Лисиці»: Правлять через маніпуляції та підкуп. **Слабкість:** Втрачають здатність до рішучих дій.

«Історія — це цвинтар аристократій»

Gemini Notebook

Принцип 80/20 (Закон Парето)

- Оригінальне відкриття: Розподіл багатства в Італії: 20% населення володіє 80% земель.
- Принцип Джурана: Узагальнення як «життєво важлива меншість і корисна більшість». 20% причин → 80% наслідків.
- Сучасне застосування: Менеджмент, маркетинг, раціональний розподіл ресурсів.

Застереження:
Це наближене емпіричне правило і статистика, а не моральне виправдання соціальної нерівності.

Gemini Notebook

Gaetano Mosca
«Політична формула».
Ідеологія, що легітимізує владу організованої меншості над неорганізованою більшістю.
Robert Michels
«Заліяний закон олігархії».
Будь-яка (навіть демократична) організація неминуче породжує олігархію через потребу в професійному управлінні.
Вячеслав Лупупський
«Класократія» (Український контекст).
Державотворення неможливе без національної аристократії з продуктивних класів.
Charles Wright Mills
«Владна еліта» (США).
Злиття керівників корпорацій, військового командування та політичного керівництва.

Людина обрана
(Меншість)

- Висуває до себе високі вимоги
- Бере на себе обов'язки та служіння
- Творець цивілізації, який розуміє її крихкість

Масова людина
(Більшість)

- «Задоволений панич» / «Розпещена дитина»
- Вважає себе «таким як усі» і пишається цим
- Сприймає блага цивілізації як належне, як повітря

Головна загроза: «Гіпердемократія» (пряма дія без законів) та «Варварство спеціалізації» (вчений-невіглас).

Gemini Notebook

Трансформація: Від Салону до Академії
Макросоціологія
Порядок
(Стабільність)
Зміни
(Конфлікт)
Мікросоціологія
Кінець епохи еліт та мас:
Теорії показали приховані механізми влади за фасадом демократії.
Новий етап:
У XX столітті соціологія стає розгалуженою наукою (переміщення центру до США).
THE SOCIAL SYSTEM
MIND, SELF, and SOCIETY

Структурний функціоналізм
(Макро + Порядок)

AGIL schema

A - Adaptation (Економіка)	G - Goal attainment (Політика)
L - Latency (Сім'я, Освіта, Релігія)	I - Integration (Право)

Роберт Мертон:
- Явні (очікувані) vs Латентні (неусвідомлені) функції.
- Теорія аномії:
Розрив між цілями суспільства суспільства (багатство) та доступними законними засобами.

Суть: Суспільство — цілісна система взаємопов'язаних частин.
Проблема порядку вирішується через спільні цінності.

Gemini Notebook

Конфліктологічні теорії (Макро + Зміни)

Суть: Суспільство характеризується конфліктом інтересів та нерівним розподілом ресурсів. Конфлікт – рушій змін.

Ральф Дарендорф

Конфлікт виникає через нерівний розподіл влади в «імперативно координсваних асоціаціях».

Льюїс Козер

Позитивні функції конфлікту: Відкритий конфлікт згуртовує групи і стимулює створення нових норм.

Чарльз Райт Міллс

«Соціологічна уява»: Здатність бачити зв'язок між особистою біографією індивіда та великою історичною епохою.

Gemini Notebook

Символічний інтеракціонізм (Мікрорівень)

Суть: Люди створюють соціальну реальність у процесі взаємодії за допомогою символів.

СУСТРЕО

Джордж Г. Мід: *Формування особистісного (I & Mo) через прийняття ролей та гру. символів.*

Чарльз Кулі:

«Дзеркальне Я» (ми бачимо себе так, як нас оцінюють інші).

Ірвінг Гофман

Ірвінг Гофман (Драматургічний підхід):

Соціальна взаємодія як театральна вистава: управління враженнями, фасад («сцена») та прихована поведінка («закулісся»).

Джордж Г. Мід:

Формування особистісного «Я» (I & Me) через прийняття ролей та гру.

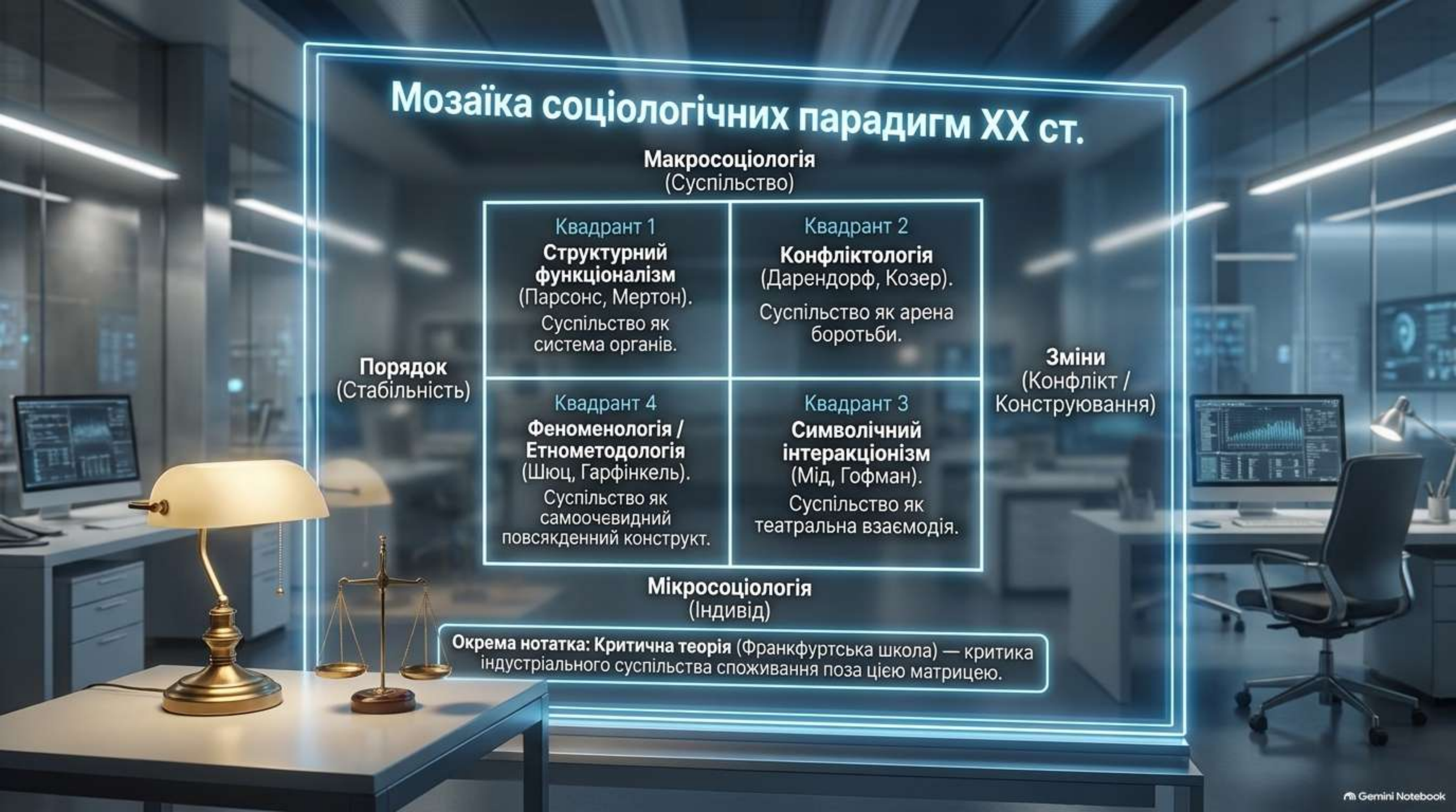
Чарльз Кулі:

«Дзеркальне Я» (ми бачимо себе так, як нас оцінюють інші).

Ірвінг Гофман (Драматургічний підхід):

Соціальна взасмодія як театральна вистава: управління враженнями, фасад («сцена») та прихована поведінка («закулісся»).

Gemini Notebook

Мозаїка соціологічних парадигм XX ст.
Макросоціологія
(Суспільство)
Порядок
(Стабільність)
Зміни
(Конфлікт / Конструювання)
Квадрант 1
Структурний функціоналізм
(Парсонс, Мертон).
Суспільство як система органів.
Квадрант 2
Конфліктологія
(Дарендорф, Козер).
Суспільство як арена боротьби.
Квадрант 4
Феноменологія / Етнометодологія
(Шюц, Гарфінкель).
Суспільство як самоочевидний повсякденний конструкт.
Квадрант 3
Символічний інтеракціонізм
(Мід, Гофман).
Суспільство як театральна взаємодія.
Мікросоціологія
(Індивід)
Окрема нотатка: Критична теорія (Франкфуртська школа) — критика індустріального суспільства споживання поза цією матрицею.
Gemini Notebook

Синтетичні теорії кінця XX ст.

Мета: Подолати розрив між структурою та індивідуальною дією.

Ентоні Гіденс
(Теорія структурації)

«Дуальність структури»: Люди відтворюють структури своїми діями, але мають владу змінювати їх.

П'єр Бурдьє
(Теорія соціальних практик)

Габітус (схеми мислення), Поле (офери змагання), Капітал (економічний, культурний, соціальний). Культурні смаки відтворюють нерівність.

Ніклас Луман
(Теорія систем)

Суспільство складається з комунікацій. Аутопоетичні, диференційовані системи (право, наука) зі своїми бінарними кодами.

Gemini Notebook

Перспективи: Від мас до мереж
Мережеве суспільство (М. Кастельс)
Інформаційна епоха: Влада належить тим, хто контролює потоки інформації та глобальні мережі.
Суспільство ризику (У. Бек)
Небезпеки, створені самою цивілізацією: екологія, технології, глобальні кризи.
Плинна сучасність (З. Бауман)
Нестабільність соціальних форм, розмиття ідентичностей та відсутність довгострокових гарантій.
Цифрова революція
Великі дані, алгоритмічні маніпуляції, штучний інтелект та нові етичні виклики.
Gemini Notebook

Підсумок та фокус на Україні

Публічна соціологія (М. Буравой): Наука має вести діалог із суспільством, протидіяти дезінформації та формувати політику.

Подолання євроцентризму: Акцент на постколоніальних дослідженнях та локальному досвіді.

Український контекст (Інститут соціології НАН): Дослідження посткомуністичних трансформацій, стійкості нації під час війни, вимушеної міграції та деколонізації.

Від вивчення «еліт і мас» соціологія перетворилася на ключовий інструмент саморозуміння та захисту складного, відкритого суспільства.

Gemini Notebook